

Олександра СОЛОГУБ,
завідувачка кафедри психології та інклюзивної освіти,
методик природничо-математичних дисциплін і технологій
ХОІППО ім.А.Назаренка, доктор філософії

Розвиток ШІ-компетентності вчителя як складової цифрової компетентності в умовах післядипломної освіти

Анотація. У статті актуалізується проблема розвитку компетентності педагогічного працівника щодо використання штучного інтелекту (ШІ) в умовах післядипломної освіти, запропоновано авторські навчальні відеоматеріали для педагогів щодо використання генеративного ШІ в освітньому процесі.

Ключові слова: ШІ-компетентність, рамка цифрової компетентності, генеративний штучний інтелект, післядипломна освіта.

Постановка проблеми. Роль вчителя з розвитком нейромереж зазнає суттєвої трансформації. З одного боку ШІ відкриває вчителю безліч можливостей: персоналізація навчання, вибір варіантів оцінювання, автоматизація рутинних завдань, створення навчально-методичного контенту тощо. Все це впливає на підвищення ефективності та якості освіти. З іншого боку, застосування ШІ учнями може призвести до порушення ними академічної доброчесності, як наслідок - знецінення ролі вчителя та послаблення його стосунків зі школярами. Крім того, ШІ загрожує в частині конфіденційності особистої інформації. В таких умовах заклади освіти усіх рівнів мають стати місцем набуття практичного досвіду здобувачами освіти відповідального використання нейромережами. І важлива роль тут покладається на установи післядипломної освіти, які мають забезпечити системний розвиток ШІ-компетентності вчителя.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні передбачається впровадження технологій ШІ в різних сферах, зокрема у сфері освіти, що має забезпечити довгострокову конкурентоспроможність України на міжнародному ринку [3]. Міністерство цифрової трансформації та Міністерство освіти і науки України, враховуючи етичні виклики, потребу в модернізації освіти, необхідність враховувати міжнародний досвід та з метою підвищення конкурентоспроможності закладів вищої освіти, підготували рекомендації щодо відповідального впровадження та використання технологій штучного інтелекту в закладах вищої освіти. Тут розглянуто основні типи інструментів ШІ, принципи етичного використання систем ШІ та їх впровадження в закладах вищої освіти, захист персональних даних, описано міжнародний досвід використання нейромереж [4].

Використання ШІ в освітньому процесі розглядають вітчизняні науковці Л. Карташова, А. Мельник Н. Балик, О. Барна, І. Вороникова та інші. Г. Скрипка, досліджуючи питання удосконалення програм підвищення кваліфікації

педагогів, серед можливостей та перспектив нейромереж виокремлює персоналізацію та індивідуалізацію навчання, оцінювання учнів, створення інтерактивних навчальних середовищ, використання віртуальних асистентів [5]. Ми цілком погоджуємось із науковицею, яка пропонує до Типової програми підвищення кваліфікації з розвитку цифрової компетентності педагогів додати теми, пов'язані з використанням ШІ.

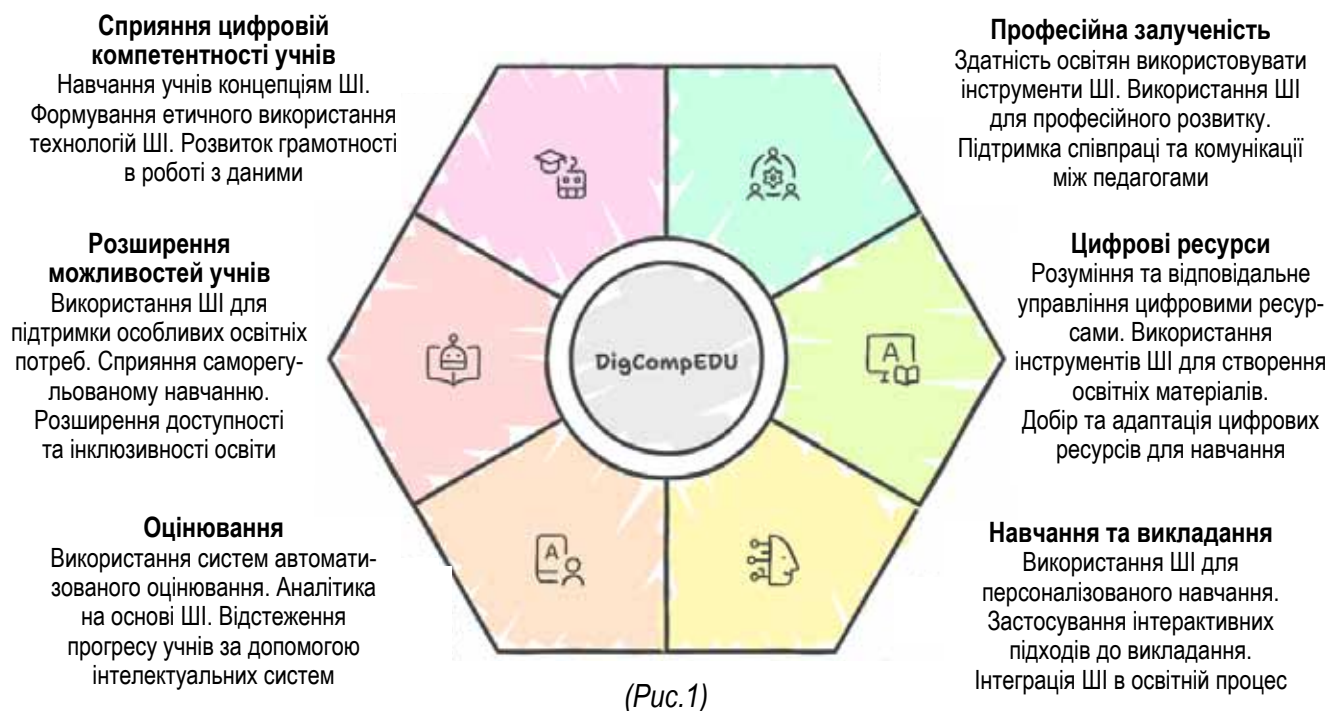
Узагальнюючи сучасні дослідження, доходимо висновку щодо необхідності спрямування діяльності інститутів післядипломної освіти на розвиток ШІ-компетентності педагогів.

Виклад основного матеріалу. Світові організації – лідери з розвитку цифрової компетентності освітян, оновлюють її рамку, інтегруючи питання використання педагогами штучного інтелекту. Так, у рамці компетентності у сфері штучного інтелекту від ЮНЕСКО значна увага приділена людиноцентричному підходу ШІ в освіті, рівноправності та інклюзивності доступу до ШІ; безпеці, контролю ШІ з боку людини тощо [1, с.22]. Опубліковано доповнення до рамки цифрової компетентності для освітян DigCompEDU від Європейської комісії. Метою цього документа є розвиток існуючої системи DigCompEDU шляхом інтеграції аспектів, пов'язаних із ШІ [2]. Узагальнимо ці доповнення у вигляді структурної схеми (рис.1).

На базі Хмельницького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені Анатолія Назаренка впродовж останніх років навчання щодо використання штучного інтелекту відбувається в рамках курсів підвищення кваліфікації для всіх категорій педагогічних працівників. Також для освітян проводяться тренінги, вебіари з цієї теми. Наповнюється авторськими навчальними відеоматеріалами канал YouTube «ІКТ в освіті» (список відтворення «Генеративний штучний інтелект») [6]. Це дозволяє педагогам у зручний час опановувати матеріал та вдосконалювати свої навички відповідно до нагальних потреб. Виділимо основні напрями запропонованого навчального контенту:

- ресурси ШІ для оцінювання quiz wizard, та conker;
- інтерактивні плакати з функціями ШІ на Padlet, де можна створити тести, згенерувати ідеї до проведення уроку, інтерактивні карти на будь-яку тему, критерії оцінювання до уроку (загалом 10 шаблонів ШІ);
- ресурси для проведення інтерактивних уроків curipod та wauground, які дозволяють також зберігати результати навчальної діяльності учнів;

Узгодження компетентностей у галузі ШІ з напрямками структури DigCompEdu

- платформи для створення презентацій: пропонуємо опанувати інструмент gamta.app, перевагами якого є інтуїтивно зрозумілий інтерфейс, висока продуктивність, якісні зображення, постійне оновлення функцій ресурсу;

- ресурси для створення зображень, зокрема ряд відео щодо роботи на Leonardo.Ai: педагоги тут зможуть створювати візуалізацію до уроків на різні теми, ремікси зображень, розміщених на платформі іншими користувачами, підвищувати якість фото тощо;

- ресурси для створення інфографіки (чек-листи, звіти з діаграмами різних типів, алгоритми дій, процеси тощо) infogram, pictochart та napkin;

- сервіси для створення відео, аудіофайлів, зокрема, Free Animation Maker та ElevenLabs;

- додаток від Google для створення комплектів навчально-методичних матеріалів різних типів (відео, аудіо, презентації, тести, флеш картки, ментальні карти, таблиці, інфографіку) NotebookLM;

- платформа для організації навчання, наприклад, Magic School. Тут є інструменти для створення різних типів навчального контенту для вчителя, а також інструменти для навчання для учнів. Також є можливість створювати класи, розміщувати завдання;

- відео для вчителів інформатики, які допоможуть пояснювати учням, як навчається модель ШІ (на прикладі платформи teachablemachine), а також як програмувати з використанням розширення ШІ на pictoblox.

Аактуалізувавши проблему розвитку ШІ-компетентності вчителя в умовах післядипломної освіти, можемо констатувати, що цей процес має бути системним. Наступним етапом дослідження, на нашу думку, має стати вивчення питання супроводу вчителя щодо безпечного та відповідального використання ШІ, зокрема аналіз ключових

загроз для учасників освітнього процесу під час використання ШІ, дотримання академічної доброчесності як освітянами, так і здобувачами освіти.

Використані джерела

1. AI competency framework for teachers/ UNESCO. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000391104>.

Дата звернення: 22.02.2026.

2. Supplement to the DigCompEdu Framework/ Outlining the skills and competences of educators related to ai in education/ George Bekiaridis, Graham Attwell. URL: <https://aipioneers.org/supplement-to-the-digcompedu-framework/>.

Дата звернення: 22.02.2026.

3. Про схвалення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні: Розпорядження КМУ від 2 грудня 2020 р. № 1556-п /

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-%D1%80#Text>.

Дата звернення: 22.02.2026.

4. Рекомендації щодо відповідального впровадження та використання технологій штучного інтелекту в закладах вищої освіти. URL: <https://surl.li/lupejb>. Дата звернення: 22.02.2026.

5. Скрипка Г. Штучний інтелект в освіті: удосконалення програм підвищення кваліфікації педагогів. Інформаційні технології і засоби навчання. Том 101, №3. 227-238. <https://doi.org/10.33407/itlt.v101i3.5639>. Дата звернення: 22.02.2026.

6. Сологуб О. Генеративний штучний інтелект: список відтворення. URL: <https://surl.li/ibgtpu>. Дата звернення: 22.02.2026.